

Боровиковський Левко Іванович

Дніпр

Над дніпровськими лісами
Ніч шатром розіп'ялась;
Дніпр з крутими берегами
Ніччю дуже розігравсь.
Понад берегом мохнатим
Сосни почали дрімати
Під пісні свого Дніпра.
Так над колискою мати
Спать дитину присипля...
Тихо! Сумно! Тільки часом
В пущі пугач закричить,
Тільки хвиля викрутасом
Плеще... й місяць четверить...
Місяць плава над лісами;
В курінях у рибаків
Вже давно нема огнів;
І святими ліхтарями —
Небо жевріє звіздами...
Дніпре, прадіду віків!
Срібним плеском хвиль глибоких
Розкажи мені дідів
Казку добристей високих;
Розгласи в далекий край
Славу давнюю України
І князів святії тайни
Перед світом не скривай!..

Журба

Горе ж тому кораблеві
Та у море занесенному,
Горе тому сиротині,
Від родини відлученному!
Куди віне буйний вітер —
Корабль в хвилях потопається,
Куди гляне сиротина —
Слізеньками обливається!
Ніхто з моря кораблика
До берега не повертає;
Ніхто в горі сирітоньки
До серденька не пригортає.

Горе ж мені на чужині,
Ніхто мною не кохається;
Чи заболить головонька —
Ніхто мене й не питається!
Лягла журба на серденько
Так, як камінь на могилоньку,
Схилилася головонька,
Як маківка на билиненьку...
Коли б мені на чужині
Крильця дав соловесчко:
Знявся та полетів би я,
Куди рветься моє сердечко!
Коли б мені на чужині
Родинонька та далекая:
Велась моя б розмовонька,
Веселая та легенькая...
Лети, сизий голубоньку,
Де рід мене сподівається:

Скажи моїй родиноньці
Я за нею убиваюся!..

1830

Метлинський Амвросій

"Що діється на небесах..."

Що діється на небесах!
Блищить все небо у зірках!
І зірочки так ясно сяють,
А сонце гляне - і зникають.

Так завтра потемніє час,
Що радує сьогодні нас!
Ясненький місяць в небі ходить,
Раз по раз в хмари він заходить,
Мов сріблом хмари облива...
Так старину як хто співа
І темний вік у піснях сяє,
Старая кров у трунах грає.

БАБУСЕНЬКА

Старую бабусеньку згадаю!

Вона мене кохала: піснями пеленала,
Рідним словом кормила, рідній мові учила;
Старую бабусеньку згадаю!

Згадаю старую сиротину, бо вже її родину
Давно взяла могила, і землею здавила,
Й кропивою прикрила, дощем-снігом змочила.

Бабусенька була сиротина, бо вже її дитина,
Що цареві служила, головоньку зложила,
В степу-полі заснула, грому й вітру не чула...

Про козака вона співала:

Як його мати проганяла, дібровонька гомоніла;
Як його вона викликала, з степу чутка летіла,
Що він з вітром там грає, його дощик вмиває,
Розчісує його густий терен!

І про того козака співала,

Про якого могила з вітром говорила:

Зозуленька над ним плаче, його коник в степу скаче,
Над ним чорний ворон кричє;
Кричє, налітає, очі висмикає, кров'ю запиває...
І про його бабусенька співала!

Та ще бабусенька згадала:

Як зозуля кувала, лихо віщувала;
Як чорная година списи, шаблі трощила
І довгую чуприну в крові помочила
Та й глибокую могилу зарила.

Бабусенька мені співала,

Мов осінь листя зривала і в осоці шелестіла:
Вже спав голос, бабусенька хрипіла;
Вона ж таки співала, вона ж таки співала!

РІДНА МОВА

Рідна мова, рідна мова!
Мов замер без тебе я!
Тільки вчую: рідне слово
Обізнавалось, мов сім'я;
Обізвався батько рідний.
Що умер за козаків;
Мов народ, учулось, бідний
Застогнав із-під ляхів!

І здається: кінь ретивий
Топче наших ворогів;
І бачся: Дніпро спесивий
Спину гне з-задня човнів...
Понеслися наші хлопці,
Зашуміла хвиля гень...
І при місяці, й при сонці,
Їдуть ніччю, їдуть вдень!

Було щастя, були чвари, -
Все те геть собі пішло;
І як сонце із-під хмари -
Рідне слово ізійшло.
Прийняло козачі річі,
Регіт, жарти, плач, печаль;
Озоветься як із Січі:
Стане сміх і стане жаль!

Маркіян Шашкевич

Руська мати нас родила...

Руська мати нас родила,
Руська мати нас повила,
Руська мати нас любила:
Чому ж мова їй немила?
Чом ся нев встидати маєм?
Чом чужую полюбляєм?

Чом, козаче молоденький...

Чом, козаче молоденький,
Рониш слізоньки дрібненькі,
На всхід сонця поглядаєш
І так тяженько вздиhaєш?..
Ой я, козак молоденький,
Роню слізоньки дрібненькі,
На Вкраїну поглядаю,
За Вкраїною вздиhaю,
Бо там моя родинонька,
Бо там мила дівчинонька.
На Вкраїні буйнесенькій
Мої други милесенькі,—
Як за ними не тужити,
Коли з ними мило жити?
Ах, найліпше при родині
В своїй рідній Україні!
Там-то світить сонце ясно,
Там-то цвітуть цвіти красне,
В степах буйні вітри віють
І травоньки зеленіють,
Небо чисте — все погода
І чистенька в Дніпрі вода;

Чистіша вода в Дунаю,
Як ту, в пустім, скучнім краю.

Веснівка

Цвітка дрібная
Молила неньку,
Весну раненьку:
“Нене рідная!
Вволи ми волю –
Дай мені долю,
Щоб я зацвіла,
Весь луг скрасила,
Щоби я була,
Як сонце, ясна,
Як зоря, красна,
Щоби-м згорнула
Весь світ до себе!” –
“Доню, голубко!
Жаль мені тебе,
Гарная любко;
Бо вихор свисне,
Мороз потисне,
Буря загуде, –
Краса змарніє,
Личко зчорніє,
Головоньку склониш,
Листоньки зрониш, –
Жаль серцю буде”.

Головацький Яків

ДВА ВІНОЧКИ

Попід гаєм зелененьким
Чиста річка тече,
На яворі зелененькім
Соловій щибече.

Сидить дівча над річкою,
Два віночки ввила
І ручкою біленькою
На воду пустила.

Один вінець з барвіночку,
А другий з рутоньки;
Один вінець козаченька,
Другий - дівчиноньки.

Поплив вінок із барвінку,
Вовня го сіпає,
А остався із рутоньки,
Бо берег спиняє...

"Поїхав мій козаченько
В далеку дорогу,
Мене лишив, молоденьку,
Самую, небогу.

Вернись, вінку із барвінку,
Приплинь к береженьку!
Вернись, милий, з України,
Пристань ко серденьку!..

Коли ж, вінку із барвінку,
Сплинеш к береженьку?
Коли вернеш з України,
Милий козаченьку?"

Закувала зозуленька
В гаю всередині -
Аж ся стало страшно, сумно
Молодій дівчині:

"В Україні на могилі
Зацвіла калина -
Там лежить твій козаченько,
Бідна сиротина.
А коли ся води вернуть,
Що за сім літ вплили,
Тоді вернесь з України
Козачок твій милий!"